

คีล ต้องธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๓

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

แม่ เห็นไหม เวลาพระเจ้าเรียกครูบาอาจารย์นะ พ่อแม่ครูจารย์ พ่อแม่ก็รักษา เห็นไหม รักษาเพื่อจะประสบความสำเร็จทางโลก แต่ไม่มีใครสอนถึงเรื่องหัวใจได้ ทีนี้ว่าเราก็ก็นึกใจเขา เพราะว่าเห็นใจเขามากก็เลยบอกว่า “เฮ้อ...” แต่ก็ต้องว่าแค่นี้ๆ พอ เพราะเขาพูดว่าทางนี้ไม่นั่นอยู่ ทางนั้นพ่อแม่ก็รักลูก อยากให้ลูกร่างกายไม่เสียไป เราเห็นด้วย

แต่ถ้าร่างกายมันจะเป็นอะไรไปบ้างนะ มันจะเป็นไปบ้างแต่มันไม่เป็นหรอก แล้วถ้าหัวใจมันดีขึ้นมา หัวใจมันหลุดออกไปเป็นคนใหม่ขึ้นมาเลย ไม่ใช่คนธรรมดาแล้ว เออ...อันนั้นมันสำคัญกว่า

เช่นกัน วันนี้วันพระ วันนี้ทำบุญได้บุญมาก วันนี้วันพระนะ ได้บุญมากเพราะว่าเขานัดกัน พวกเทวดาพวกนี้เขาจะคอยดูว่าวันพระวันเข้า ใครไปวัดไปวาบ้างไง แล้วพวกสัมภเวสีที่เขา รอส่วนบุญอยู่ ชุดที่รอส่วนบุญอยู่นี้มันอยู่ต่ำๆ แต่พวกเทวดาเขาไม่ได้รอส่วนบุญจากเรา แต่เขาอนุโมทนากับเรา เห็นไหม เขาไม่รับกับเรา แต่เขาอนุโมทนา เขาดีใจด้วย ญาติเขาไปวัดไปวา

อย่างนาคิตะ เห็นไหม พระนาคิตะเดินจงกรมอยู่ แล้วมีจิตใจคิดว่า “เรานี้เป็นคนทุกข์ยากที่สุดเลย คนอื่นเขามีความสุขกันมาก”

แล้วมีเทวดามาหยุดอยู่กลางอากาศเลยนะ บอกว่า “พวกที่เขาข้องวนในโลก เขายังข้องอยู่ในโลกอยู่ พระนาคิตะต่างหาก” ถึงจะทำตนทุกข์ทรมานเพราะเขาเดินจงกรมอยู่ แต่พวกชาวบ้านเขาไปเที่ยวกัน เขาไปเที่ยวชมหรสพ เขาเดินผ่านไป เขาร้องรำทำเพลงไปเพราะคนจะไปเที่ยว แต่ไอนี้พระแอบภาวนาอยู่คนเดียวไม่มีใครรู้ไง พระก็เลยวิตกขึ้นมาว่าเรานี้เป็นคนที่มีทุกข์ยากมาก เป็นคนที่ไม่มียศ คนที่เขามีค่านั่นเขามีความสุข

นี่ในพระไตรปิฎก เทวดามาหยุดอยู่กลางอากาศเลย แล้วเปล่งวาจาลงมา คนที่เขาไปเที่ยว เขาไปแสวงหาทางโลกอยู่ เขาวนอยู่ในวิภวาน คือว่าเขายังวนไป คนที่เป็นทุกข์เป็นยากอยู่ คนที่ทุกข์ที่ยากอยู่ว่าทุกข์ยาก แต่จะออกจากโลก จะออกจากคือว่าออกจากกรงขังของอวิชชา ท่านต่างหากประเสริฐ คึนนั่นพระนาทิตะเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาเลย

นี่เทวดามายับยั้งกลางอากาศ เห็นไหม เทวดาแสงส่วนบุญ แล้วทำไมเทวดามายับยั้งกลางอากาศ?

เพราะว่าอาจารย์บอกว่า “ในความรู้สึกอาจารย์ว่าเขาเป็นญาติกัน เคยเป็นญาติกันตั้งแต่เป็นนี่ แล้วตายไปอยู่บนสวรรค์” นี่มันยืนยันสวรรค์ เห็นไหม มันก็ตรงกับวันพระ

วันพระทำบุญมากได้บุญตรงนี้ไง วันพระถึงว่าเราตั้งใจทำบุญวันพระ วันปกติทำบุญก็ได้บุญ แต่! แต่วันพระ ๘ คำ ๑๕ คำ เหมือนเป็นวันนาคหมาย เหมือนเป็นวันนักษัตฤกษ์ เห็นไหม นักษัตฤกษ์เราไปเที่ยว มีคนเยอะไปหมดเลย นี่ก็เหมือนกัน ทำบุญนะ พวกเทวดา พวกอะไร เราทำบุญแล้วอุทิศส่วนกุศลไปให้เขา เขารับเขาอนุโมทนากับเราไง ตรงนี้ได้บุญมาก

ได้บุญแล้วเป็นทาน ทานแล้วก็ศีล มีศีล ศีลนี้เป็นข้อบังคับเรานะ ศีลนี้เป็นการงดเว้น ศีลแล้วต้องมีธรรม ธรรมคือการกระทำแสวงหา ศีลนี้เป็นแค่งดเว้น เราขึ้นมาเหมือนเด็ก เด็กที่มันจะเล่นตามใจตัวเองต้องมีศีลข้องดเว้นก่อน ศีลงดเว้นคือว่าบังคับให้ใจปกติขึ้นมา ศีลถ้างดเว้นเฉยๆ การงดเว้นนี้ หมายถึงว่าพวกเราทุกขนิยมไง ทุกขนิยมคือว่าดูเฉยๆ ดูเฉยๆ

ไม่ใช่...มันเป็นสัจจะนิยม ศีลข้องดเว้น งดเว้นเพื่อแสวงหา การแสวงหาอันนี้เป็นธรรม เห็นไหม ศีลธรรม งดเว้นคือว่าไม่ทำผิดข้อกาเม ผิดข้อมุสา ข้อลักทรัพย์ ข้ออะไรไม่ผิดข้อนั้น ไม่ผิดพอไม่ผิด มันไม่ผิดมันห้ามขึ้นมาก่อน ใจมันจะไปมันก็ไปไม่ได้เพราะว่าเราถือศีลอยู่ ใจมันคิดอยู่ในใจ เห็นไหม ใจคิดอยู่แต่ไปไม่ได้เพราะศีลบังคับอยู่ นี่ปกติของกาย แล้วปกติของใจ

ธรรม...ศีล สมาธิ ปัญญา ไอ้ที่ว่าเราไม่ไป แต่ไอ้ความคิดมันมีอยู่ เห็นไหม สมาธิเข้าไปยับยั้งมัน สมาธิเข้าไปพยายามยับยั้งใจให้ตั้งมั่น เห็นไหม ทาน ศีล ภาวนา ภาวนาขึ้นมาให้ใจมันตั้งมั่นขึ้นมา ใจมันตั้งมั่นคือว่างเว้นที่ใจให้ได้ไง อันนี้เป็นอริศีล

ถ้าทำสมาธิแล้ว เห็นความว่าใจมันลอกแตกๆ ใจของตัวเองได้ มันจะเห็นว่าถ้าใจลอกแตกนี่บังคับได้ ศีลข้างนอกก็หยาบเข้าไปแล้ว มันศีลข้างใน ศีลแล้วธรรม ธรรมคือความ

ปฏิบัติเข้าไป เห็นใหม่ มีศีลแล้วต้องมีธรรม เหมือนกับนักวิทยาศาสตร์ เห็นใหม่ นักวิทยาศาสตร์วิเคราะห์วิจัยขึ้นมา แต่ผู้ที่ปฏิบัติธรรมคือนักประคิษฐ์ นักคิดค้น นักทำไง ต้องทำ

ถึงว่ามีปริยัติ มีปฏิบัติ ปฏิบัติหมายถึงว่าผู้ที่นักประคิษฐ์ขึ้นมา วิทยาศาสตร์คิดขึ้นมาเป็นทฤษฎีวิทยาศาสตร์ขึ้นมาแล้ว จะทำได้ไม่ได้ยังต้องลองเข้าไปในพื้นที่ ลองการกระทำว่ามันเป็นไปได้ไหม? ออกมาจะสวยไหม? แม้แต่นายช่างใหญ่ เห็นใหม่ อย่างการทำทรงไทย เขาทำทรงไทยมาให้เราเสร็จ เขายังมาดูแลหรือ? ทำไมช่างต้องมาดูแลอีก?

เขาบอกว่า “ไอ้ตอนที่คิดมันเป็นอีกอย่างหนึ่ง อยากจะเห็นว่ามันออกมาแล้วมันสวยงามขนาดไหน” เขายังตามมาดูแล แม้แต่เขาเป็นช่างใหญ่ นะ เขาเป็นคนออกแบบทรงไทยนี้เลย แล้วเขามาขอคู่อีก

นี่นักวิทยาศาสตร์ก็เหมือนนักวิทยาศาสตร์ นักวิชาการ นักวิชาการก็นักศึกษา เห็นใหม่ เราศึกษาเล่าเรียนมา ศิลเราก็ท่องมามา แต่ธรรมคือการประพฤติปฏิบัติ นักประคิษฐ์ใจ นักประคิษฐ์ นักค้นคว้า ค้นคว้านั้นมันเป็นค้นคว้าแล้ว ต้องประคิษฐ์ปฏิบัติขึ้นมา

ใจก็เหมือนกัน เห็นใหม่ นักเรียนเหมือนกัน เรานักวาดภาพ เราวาดภาพ เราวาดเป็น พู่กันใครจับก็ได้ วาดไปก็วาดได้ แต่จะออกมาแล้วมันจะสวยหรือไม่สวย ออกมาสวยคนอื่นไม่สำคัญนะ สวยสำหรับเรานะ พอใจสำหรับเรา

ใจเหมือนกัน ถ้าเราทำขึ้นมา ถ้าเราวาดขึ้นมา เราพอใจของเรา ใจมันสงบขึ้นมา เห็นใหม่ นี่นักประคิษฐ์ นักประคิษฐ์ว่าใจนี้มันก็เป็นนามธรรม มันสามารถจับต้องได้ มันทำความสงบได้ เราจะไปสัมผัสกับความสงบของใจแล้ว เห็นใหม่ ความสงบนั้นมันพิเศษ มันเว้งว่างอยู่แล้ว

นี่นักประคิษฐ์ ประคิษฐ์หมายถึงกอบกู้หัวใจขึ้นมาให้มันเป็นเอกเทศ ให้เป็นอิสระเสรีจากความคิดเดิม ความคิดเดิมเราไม่สามารถควบคุมได้เลย มันไปลอกแลกๆ ไป เอาศีลเข้าไปควบคุมก่อน พอควบคุม เห็นใหม่ ศิล...งดเว้น...งดเว้นให้มันอยู่เฉยๆ แล้วก็ต้องปฏิบัติขึ้นมา ปฏิบัตินะ ประคิษฐ์ขึ้นมาอีก ก่อตัวขึ้นมาให้มันเป็นตั้งมั่น ให้มันเป็นสัมมาสมาธิ แล้วยกขึ้นวิปัสสนา มันจะก้าวเดินออกไป แล้วมันจะเห็นความมหัศจรรย์อย่างที่ว่า ถ้าพิจารณากาย พิจารณาจิต มันจะแตกออก

ความคิดเดิม ความคิดที่เราคิดอยู่ว่าเราคืออยู่ แต่พอมันละเอียดเข้าไปแล้วมันจะหลุดออกไป ความคิดจะหลุดออกไปชั้นๆ เลย เขาเรียกชั้นๆ ไร ชั้นๆ ๕ คือความคิด ความปรุง ความแต่ง สัญญาคือความคิด ความคิดจะเกิดขึ้นต้องมีข้อมูลเดิม ข้อมูลเดิมคือสัญญาคือข้อมูลอยู่ในหัวใจ มันหมุนเข้าไปๆ พอมันเป็นเชื้อขึ้นมา วิญญาณก็รับรู้เข้าไป ปัญญาอันนี้ที่ว่ามันก็ประคอง มันจะเข้ามาและอันนี้ออก และอันนี้ออก เห็นชัดๆ

นี่เป็นธรรมไง มีศีลแล้วต้องมีธรรม ธรรมคือการเราทำขึ้นมา ศีลธรรม ปรีชาปฏิบัติ พอปฏิบัติขึ้นมาจะเห็นผลขึ้นไป ถึงว่ามีศีลต้องมีธรรม ถ้ามีศีลเฉยๆ

เราถึงว่าเรามีศีลกัน ชาวพุทธเราถือศีลๆ ถือศีลก็ยังถือไม่ครบ แล้วถ้ายังมีศีลแล้ว ศีลก็แค่ งดเว้นไว้เฉยๆ แต่พอประพฤติปฏิบัติขึ้นมาถึง ว่าต้องศึกษาให้มาก ต้องเข้าใจให้มากถึงจะรู้

เข้าใจขนาดไหนมันก็เป็นสัญญาทั้งหมด เข้าใจขนาดไหน ถ้าเป็นนักประคองฐานะ วิทยาศาสตร์เขาคิดแล้วเขาวางไว้ มันจะไม่เป็นประโยชน์กับโลกเขาเลย นักวิทยาศาสตร์คิดแล้วนะ เป็นข้อมูลเขาใช้ได้ แต่ว่าล้วยังไม่ได้ประกอบขึ้นมาเป็นวัตถุเป็นสิ่งที่เรามาใช้ประโยชน์ ยังไม่เป็นประโยชน์ขึ้นมา แต่ถ้าประโยชน์ประกอบขึ้นมา นั่นวิทยาศาสตร์คิดคนเดียวแต่ใช้ทั้งโลก

แต่ในหัวใจของเราคิดคนเดียวนะ รักษาคนเดียว ให้คนเดียวพ้นออกไป มันไม่ใช่รักษทั้งโลกนะ คนๆ เดียวทำตัวเองชนะได้ มันเป็นที่พึ่งของเราแล้ว เป็นที่พึ่งของหมู่สัตว์ทั้งหลาย แล้วมันห้กัฏฐสามโลกธาตุ เพราะจิตดวงนี้มันมักเกิดนักตาย มันจะไปเห็นชัดๆ นักเกิดนักตาย จิตดวงเดียวเกิดในสามโลกธาตุ ไม่ใช่เกิดเฉพาะมนุษย์ เกิดเป็นเทวดาก็...

แต่จิตดวงนี้มันพาตายพาเกิด แล้วก็ก็เป็นประชากรของที่ไหนล่ะ? ของเทวดาก็ได้ ของมนุษย์ก็ได้ ของสัตว์เดรัจฉานหรือว่า...นี่มันหมุนเวียนไป เกิดตายเกิดตายอยู่ตลอดเวลา แล้วหักตรงนี้ออกไป มันประโยชน์ถึงสามโลกธาตุนะ

ถ้ามองว่าเป็น อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนคนเดียวนั้นเป็นที่พึ่งของตน ตนคนเดียวที่เอาไว้ได้ ถึงว่าเห็นแก่ตัวใจ แต่ผลประโยชน์ของมันนะ สัตว์ในโลกนี้หมดไปสามโลกธาตุ เพราะมันเกิดตาย มันไปจับซ่อนอยู่ในภพต่างๆ อันนี้มันถึงว่านักวิทยาศาสตร์คิดแล้วใช้ทั้งโลก

เราเห็นว่าคุณประโยชน์ทางโลกมาก แต่ความจริงที่เราหักใจของเราแล้ว เราหักเหมือนถึงกับวิญญูเหมือนสามโลกธาตุ ใจนี้มันจะพันออกไป มันมหัศจรรย์กว่านั้นมากนัก มากจริงๆ นะ

ถึงว่าทำเข้ามาที่ใจของตน มันจะมหัศจรรย์ขึ้นมาที่ใจของตัว มหัศจรรย์แล้วมันก็ถึงอ้อ... ถึงปล่อย มันก็ปล่อยวางไป มันหลุดออกไปจากใจอย่างนั้น มันจะหลุดออกไปๆ แต่การทำนี้มันแสนยาก เพราะเริ่มต้นมันเริ่มจากว่าไอ้ตัวฝั่งที่ใจเรามันต่อต้านก่อน ไอ้ตัวฝั่งอยู่ในใจเรามันจะต่อต้าน ความต่อต้านอันนี้มันถึงเป็นโทษ

แต่ศีลธรรมนี้ไม่เคยเป็นโทษ ศีลธรรมเป็นคุณตลอด ทำดีต้องได้ดี ศีลธรรมนี้เป็นคุณ แต่ไอ้ความคิดของเรา คือความต่อต้านของใจอันนั้นเป็นโทษ ถ้าเข้าไปกอดวง เห็นไหม สิดถึงมีประโยชน์ตรงนี้ไง เข้าไปกอดวงเว้นไว้ๆ ไม่ให้ตัวนี้มันต่อต้าน เราก็มีโอกาสทำขึ้นไปๆ มันจะเป็นประโยชน์ของคนนั้น

นี่วันพระ วันพระหมายถึงว่าทำทาน แล้วมีศีล แล้วมีภาวนา มันก็ครบวงจร ถ้าเรามีทาน มันได้บุญนะ ทานนี้เป็นเหมือนกับว่าเติมน้ำมัน รถมีจับเคลื่อนไปได้ มีทานไปเรื่อยๆ แต่น้ำมันมันจะหมดได้เพราะเราทำทาน

ทานนี้เป็นว่า อุทิศส่วนกุศลออกไป ได้ส่วนกุศลกลับมา ส่วนกุศลนี้เป็นบุญ เห็นไหม บุญพาเกิด น้ำมันพาเกิดพาตาย พาเกิดบนสวรรค์ พาเกิดในที่ดี พาเกิด เพราะมันเป็นบุญกุศล เป็นอริยทรัพย์ สละออกมาแล้วมันเป็นของชั่วคราว เห็นไหม มีกรรม ทำใจขึ้นมาให้ตั้งมั่น พอตั้งมั่น รถนี้ไม่ต้องเติมน้ำมัน รถนี้น้ำมันเต็มถึงตลอดเวลา ไม่เคยพร่องจากน้ำมันเลย แปลกประหลาดไหม?

จิตที่ตั้งมั่นนี้มันไปด้วยตัวมันเองได้ ไม่เคยขาดน้ำมันเลย มันไปของมันได้ ไปบนพรหม มันไปได้ตลอด มันไปได้หมด อันนั้นเพราะว่าทำใจให้สงบขึ้นมา แล้วทำจนรถก็ไม่มี อะไรก็ไม่มีทุกอย่างไม่มี แต่มันไปได้หมดเลย มันยังมีมหัศจรรย์เข้าไปใหญ่

นี่คือธรรมไง ศีลธรรม วันพระแล้วนะเราทำบุญกุศลให้เป็นบุญกุศลของเรา ตั้งใจ เดียวจะให้พร พอให้พรอุทิศส่วนกุศลต่อไปเพื่อย้อนกลับมาหาเรา ยิ่งอุทิศเข้าไป เทียน เห็นไหม ถ้ามันเป็นวัตถุนี่ให้เขาไปแล้วจะหมดไป แต่เรื่องนามธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อีก

เดี๋ยวสอนโลกทั้งโลก สอนทั้งสรรพสัตว์ คนๆ เดี่ยวนะออก มันยิ่งแผ่ออกไป มันยิ่งกว้างขึ้นมา
แล้วก็ย้อนกลับไปพระพุทธเจ้า ทุกคนกราบพระพุทธเจ้าด้วยสนิทใจหมดเลย

ของเราก็เหมือนกัน เราอุทิศส่วนกุศลเราไปแล้ว เราอุทิศไปเหมือนเทียน เราไปจุดให้ใคร
ต่อไปๆ เทียนมันสว่างขึ้นไปเรื่อยๆ มันกลับสว่าง สว่างจากเทียนของเรา คือใจของเรา เราอุทิศ
ออกไป ยิ่งอุทิศมันยิ่งกลับเข้ามา แต่โลกคิดว่ามันอุทิศเหมือนวัตถุ อุทิศไม่ได้ อุทิศแล้วมันจะหมด
ไปๆ นี่มันถึงว่าเราถึงกับแคบใจ ถ้าเรากว้างขึ้นไปมันจะได้ของเราเอง นี่ตั้งใจ เดี่ยวจะให้พระนะ